

Nr 112

Av herr **Sörlin m. fl.**, om beredande av kompensation åt statens affärsdrivande verk för driftförluster på deras rörelse i de norrländska bygderna.

Statens affärsdrivande verk har som sin uppgift att på ett för staten tillfredsställande sätt söka förränta i respektive företag investerat kapital. Jämsides med sådan förräntning skall jämväl sociala och näringspolitiska uppgifter i största utsträckning tillgodoses. Varje verk betraktas som en enhet och har att inom sitt verksamhetsområde strängt beakta förräntningsprincipen. En följd av de riktlinjer som följts har blivit att för befolkningen vitala intressen icke kunnat tillgodoses. Statens järnvägar, postverket och televerket, som främst kan verka i social och näringspolitisk riktning, kämpar med stora svårigheter för att i Norrland kunna uppehålla och utvidga sin verksamhet. För närvarande synes utvecklingen för dessa verk icke bara ha stagnerat utan även i vissa fall, det gäller järnvägen och postverket, ha gått tillbaka. Försämrade tågförbindelser och indragna busslinjer vittnar därom.

Samtidigt som detta sker har ett par av statens verk, domänverket och framför allt vattenfallsstyrelsen, på ett för staten utomordentligt sätt kunnat infria anspråken på god kapitalförräntning. Allteftersom utbyggnaden sker i de norrländska älvarna för vattenfallsstyrelsens räkning kommer sannolikt detta verk att inleverera stigande överskottsbelopp till statskassan.

Om de norrländska bygderna i fortsättningen skall kunna bestå i den omfattning som är önskvärt ur olika allmänna synpunkter, är en grundförutsättning härför att samtliga statens affärsdrivande verk kan uppehålla sin verksamhet i dessa bygder och även utveckla den allteftersom behoven framträder. Det är emellertid tydligt att detta inte kan ske med mindre än att järnvägen, posten och telegrafan blir kompenserade för alltför stora driftförluster på norrlandslinjerna. För en norrlänning ligger det nära till hands att för denna kompensation hänvisa till de överskott som andra statsverk uppnår på exploateringen av naturtillgångarna inom samma områden varom här är fråga. Nu lär det väl dock av budgettekniska och andra skäl knappast vara möjligt att genomföra en ordning, varigenom medel från ett verk direkt överförs till ett annat, och därför torde denna utväg vara stängd. Skall kompensationen ske med anlitanande av skattemedel torde svårigheter också efter vanligheten torna upp sig. Det finns dock ett sätt

för medelsanskaffning, som vid olika tillfällen påyrkats hos statsmakterna i framställningar från norrländskt håll och som borde vara användbart. Det är införande av en elaccis på den elektriska kraftkonsumtionen. 1943 års elkraftutredning har föreslagit uttagande av en elaccis på 1/10 öre per kilowattimme och att dessa medel skall användas till upprustning av landsbygdens eldistribution. I de norrländska framställningarna har föreslagits en elaccis på 3/10 öre per kilowattimme. Elaccisen skulle enligt de båda här nämnda förslagen ersätta den nuvarande elskatten, som uttages med ett ännu högre belopp. Med en elaccis på 3/10 öre skulle på den norrländska kraftproduktionen inflyta tillräckligt med medel både för de ändamål, för vilket i denna motion föres talan, och för andra välmotiverade sådana.

Med hänvisning till vad ovan anförts hemställes,

att riksdagen ville besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära utredning om åtgärder varigenom de affärsdrivande statsverk, som måste vidkännas driftförluster på sin rörelse i de norrländska bygderna, erhåller compensation i skälig grad för dessa förluster, förslagsvis ur medel som inflyter genom uttagande av en elaccis.

Stockholm den 24 januari 1956

Thore Sörlin

Lage Svedberg

Hugo Sundberg

A. Gillström

Hjalmar Nilsson

Jakob Grym

Carl U. Olsén

Erik Olsson
